

תפילה (3)

שחרית וביקש נפשו ולא מצאו, או שמא מצא נפשו ביד אחר או נפשו של אחר בידו, הרי "וה' אֱלֹקִים אִמָּת".

אמר רבי אלכסנדר: בשר ודם מפקידין בידו חדשים והוא מחזירן בלויין ושחוקין, אבל הקב"ה מפקידין בידו בלויין ושחוקין והוא מחזירן חדשים. תדע לך שהוא כן, הפועל הזה עושה מלאכה כל היום ונפשו יגעה עליו ושחוקה וכשהוא ישן מפקיד נפשו להקב"ה, ובשחרית היא חוזרת בגופו בריה חדשה, שנאמר "תְּחַדְּשִׁים לְבָבְךָ אֱמוּנָתְךָ" (איכה ג, כג)

מדרש תהלים

שהחזרת בי נשמתי בחמלה רבה אמונתך

בכל יום נגזר בבוקר כל מה שעתיד להיות באותו היום בכל העולם. זהו שנאמר: "תְּחַדְּשִׁים לְבָבְךָ" (איכה ג, כג), שאז מתחדשים כל העניינים של היום. ועל כך מוסיף ואומר "רבה אמונתך", עלינו להאמין ולבטוח שיתחדש עלינו לטובה. לפיכך זהו הזמן המתאים לתפילה, כמבואר במכילתא (בשלח פ"ה): אתה מוצא שתפילות הצדיקים נשמעת בבוקר וכו', כי עת הגזירה והחידוש, היא עת התפילה.

הנציב

שהחזרת בי נשמתי

כתבו המקובלים, שהשי"ת שומר את נשמתו של האדם בעת שמסתלקת בעת השינה ושומרה לבל תתחלף באחרת. ועל כך אנו מודים בקומנו ואומרים "שהחזרת בי נשמתי", אין אומרים שהחזרת בי נשמה אלא "נשמתי"

רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות תפילה" בשם ילקוט קטן

שהחזרת בי נשמתי בחמלה

מדוע נקט לשון "בחמלה" ולא אמר ברחמים או בחסד וכל כיוצא בזה. יש לפרש על פי מה שכתב הגר"א (ברכות אהבה רבה - "חמלה גדולה" וכו') כי לשון "בחמלה" (בשונה מרחמים וכדו') שייך רק לאחר כעס. והנה, בכל לילה עולה הנשמה למעלה לתת דין וחשבון מפעלה, ובעוונות הרבים כמאמר המשורר "ימצאה מטונפת מעוונות ותוספת", ומתעורר על האדם כעס ודין, ובכל זאת גברו רחמי שמים להשיבה לאדם.

וזהו "שהחזרת בי נשמתי בחמלה"

תורה אור

בעקבתא דמשיחא יש חובה מיוחדת להתאמץ בתפילה

בדורות של עקבתא דמשיחא שאנו חיים בהן, קיימת חובה מיוחדת להתחזק בעבודת התפילה, וכפסוק המפורש בתורה "וּבְקִשְׁתֶּם מִשָּׁם אֶת ה' אֱלֹהֵיךָ וּמִצְאוֹתָּהּ פִּי תִדְרָשְׁנוּ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ, בְּצֹר לָךְ וּמִצְאוֹךָ פֶּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים וְשִׁבְתָּ עַד יְהִיֶּה אֱלֹהֶיךָ וְשִׁמְעָתָּ בְּקִלּוֹ" (ואתחנן ד, כט-ל). וענין זה מפורש בסמ"ק (מצוה י"א) וז"ל, להתפלל בכוונה בכל יום שנאמר "ולעבדו בכל לבבכם וכו'" פירוש אע"פ שעיקר תפילות דרבנן, מ"מ יש תפילה שהיא מן התורה דכתיב "וּבְקִשְׁתֶּם מִשָּׁם אֶת ה' אֱלֹהֵיךָ וּמִצְאוֹתָּהּ" (סי' קו סק"ב) וז"ל וסמ"ק כתב שמצוה להתפלל בעת צרה. הרי דבעת צרה של אחרית הימים בצר לנו, אנו מצווים מן התורה להתפלל בכל לבבנו ונפשנו, דהיינו בכל כחנו בכל כוונת והרגשת לבנו. ואנו מובטחים שעי"ז הקב"ה ירחם עלינו וכמ"ש בהמשך הכתובים (שם) "כִּי קָל רַחוּם ה' אֱלֹהֵיךָ לֹא יִרְפֶּךָ וְלֹא יִשְׁחִיתֶךָ וכו'".

ומפורש בגמרא (ר"ה יח.) היה ר"מ אומר, שנים שעלו למטה וחולין שוה וכו' זה ירד (מן המיטה, פרש"י), וזה לא ירד, מפני מה זה ירד וזה לא ירד, מפני מה זה נענה וזה לא נענה, זה התפלל תפילה שלימה נענה, וזה לא התפלל תפילה שלימה לא נענה, ופרש"י תפילה שלימה, נתכוון. ואיכות הכוונה הנצרכת מבואר במשנה (שם כט.) והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכו', לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברין ואם לאו היו נופלים. הרי זה דבר פלא, שכל משך זמן המלחמה עם עמלק היו ישראל מתגברין ונופלים, מתגברין ונופלים, והכל היה תלוי באיכות תפילתן, אם היו מסתכלין כלפי מעלה ומשליכין כל יהבם ובטחונם בהשם יתברך, בשעבוד הלב אליו, היו מתגברין, וכשהיתה נחלשת מהם התגברות זו בתפילתם היו נופלים לפני עמלק רח"ל. עד כדי כך היא כח התפילה, שבעת מלחמה כל המערכה בכל רגע ורגע תלויה אך באיכות שעבוד הלב בתפילה להשם יתברך.

ספר "ברומו של עולם"

מודה אני לפניך.... שהחזרת בי נשמתי בחמלה רבה אמונתך

זהו שאמר הכתוב "בִּינְךָ אֶפְקִיד רוּחִי" (תהלים לא, ו). בנוהג שבעולם אדם מפקידין אצלו פקדונות והוא מחליף את של זה בזה ושל זה בזה, אבל הקב"ה אינו כך, אלא "וה' אֱלֹקִים אִמָּת" (ירמיה י, י) שמא עמד אדם

מצות עשה להתפלל בכל יום שנאמר: ועבדתם ה' אלוקכם, ועבודה זו היא תפילה שנאמר: ולעבדו בכל לבבכם, אמרו חכמים איזו הוא עבודה שבלב, זו תפילה. יש הסובר שעיקר מצות תפילה מן התורה, ואילו נוסחה וזמניה מדרבנן, אכן לדעת רבים עיקר מדברי סופרים, אנשי כנסת הגדולה, והם תיקנו גם את נוסחה וסדריה. חיוב מצוה זו, שיהא אדם מתחנן ומתפלל בכל יום, ומגיד שבחו של הקב"ה, ואחר כך שואל צרכיו שהוא צריך להם בבקשה ובתחינה, ואחר כך נותן שבח והודיה לה' על הטובה שהשפיע לו, כל אחד לפי כחו. אחר שגלו ישראל ונתערבו בין האומות, עמדו עזרא ובית דינו ותיקנו את כל הברכות והתפילות המסודרות בפי כל ישראל, וערכו שמונה עשרה ברכות הנקראות תפילה עמידה, ובית דינו של רבן גמליאל הוסיפו עליהן את ברכת המינים.

ספר "תפילה כהלכתה"

פתגם: לכעוס פירושו: להעניש את עצמך על טיפשות של אחרים.

ספר "שמחלה"

חקירה: כוונת עומד לפני ה' בתפילה

כוונת עומד לפני ה' בתפילה, חלק מדין תפילה, ואם התפלל ולא כיוון כאילו שלא התפלל כלל, או דין נפרד. (הגר"ח על הרמב"ם תפילה ד-א: חלק מהתפילה)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: ערכו של יחוס

בעיר פלונסק דר עשיר קמזן, שהיה מתפאר תמיד ביחוסו כי הוא נכדו של בעל "מגן אברהם". פעם אחת בא אצלו הרב דמתא, רבי יחזקאל מיכלזון, ותבעו לתרום מכספו לצרכי צדקה דחהו העשיר בלא כלום, אבל יחד עם זה לא שכח להזכיר את יחוסו הרם. נענה הרב ואמר לו: האינך יודע כי אילולא הפירוש של מחצית השקל לא היה העולם יודע ומכיר במגן אברהם, לכן מוטב שתפתח ירך ותתן מחצית השקל, כי אז נדע להעריך את יחוסך לבעל מגן אברהם!

ספר "חד וחלק" חלק ג'

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה של גיינט מסעודה בת ג'ולי יעל, רפאל יהודה בן מלכה, בנימין יעקב בן זוהרית רות, דינה בת מרים שלמה בן מרים אליהו בן מרים. לעילוי נשמת חנה בת ברכה, לעילוי נשמת אלגרה בת לונה. זיווג טוב לשלמה בן אסתר

המילה השלישית של "מורה אני" היא "לפניך". מדובר ב"אני", אבל הוא עומד "לפניך". כאן מונח היסוד הגדול של עמידה לפני המלך, לפני השי"ת. וההמשך: "מלך חי וקיים", נבאר מהי ההדגשה בתואר "מלך חי וקיים". "חי" פירושו: אדם יכול להאמין ואף לדעת שיש בורא עולם, אלא שמציאות זו היא עבורו פילוסופית, מחשבתית, ותו לא. זו אינה מציאות חיה עבורו כמו היהודי היושב כאן מולי. אם אחד מגדולי הדור, כמו החפץ חיים היה נכנס לכאן, הן כולנו היינו רועדים מפניו! כשאדם נוסע בכביש ורואה מולו שוטר, מיד הוא חוגר את חגורת הבטיחות. כי כשהוא רואה מולו דמות חיה וקיימת, הוא מתמלא פחד ויראה. שוטר הוא דבר מוחשי ולא דבר מופשט. אבל השי"ת, אף שהוא כל יכול, ועליו נאמר בפסוק **"ה' פְּהִיכָל קִדְשׁוֹ הַסּ מִפְּנֵי כָּל הָאָרֶץ"** (חבקוק ב, כ) אעפ"כ התחושה היא שאין זה אלא מושג מופשט.

עלינו לדעת שהשי"ת כביכול הוא מלך חי, הקב"ה הוא למעלה מכל מושג של גוף, אבל הוא מלך חי, כביכול מציאות מוחשית וחיה, בורא עולם, אינסוף ברוך הוא! אם נזכה להמחיש לעצמנו את הידיעות שלנו בענין האמונה בהשי"ת, עד שהדברים יקבלו גוון של חיות ומוחשיות, הדבר יחולל בנו שינוי עצום!

אליבא דאמת זהו היסוד והתחלה של כל אמונתנו, והבעיה שלנו נובעת מהעובדה שחסרה הכרה זו. ידוע המעשה המובא בחז"ל: כשחלה רבי יוחנן בן זכאי, נכנסו תלמידיו לבקרו וכו', אמרו לו: רבינו ברכנו, אמר להם: יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם. אמרו לו תלמידיו: עד כאן? אמר להם: ולואי! תדעו, כשאדם עובר עבירה אומר: שלא יראני אדם, (ברכות כח:) כלומר, הלואי שתזכו להכיר בכך דהקב"ה נמצא בתוכנו כמו אישיות חיה. "קיים" פירושו שהוא חי כל הזמן, לא מפסיק לרגע להיות חי. לא רק כשאדם מרגיש שהוא חי, אלא גם כשהוא הולך לישון, גם כשהוא אינו מרגיש אותו כלל מעשיך ממשיכים להיכתב בספר וכו'. זהו יסוד היסודות שעלינו לקחת למשך כל היום: **"מלך חי וקיים"**, זהו הא' ב של היהודי. היהדות שלנו צריכה להיות יהדות חיה כי הקב"ה הוא **"אלוקים חיים"**, **"מלך חי וקיים"**, בראש השנה אנו צועקים מילים אלו בכל כוחנו: ואתה הוא מלך קל חי וקיים! והרי זו המילה הראשונה שאנו אומרים כל בוקר **"מלך חי וקיים"**. כנראה שחז"ל תקנו לנו לומר זאת בבוקר בתור סגולה לקפוץ מהמיטה. זהו המבנה היסודי של האדם: דבר ראשון **"מורה"** אני שלך השי"ת, לא של עצמי! **"אני"** עם חשק, **"לפניך"** עומד לפני ה', ומיהו ה'? **"מלך"** בעל הבית שלי, **"חי וקיים"**, כביכול עומד חי ומוחשי מולי.

נפש שמשון "סדור התפילה" מאת רב פינקוס זצ"ל